

חמדות גנוזות ופנינים יקרים מעשי הצדיקים ופעולתם הליכותיהם בקודש ורום מעלתם של מרנן תלמידי הבעש"ט זי"ע וממשיכי דרכם אוצר בלום וכלי מלא ברכה מסודר וערוך מתוך שיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

אור

לצדיק

הרה"ק רבי מנחם נחום טברסקי מטשרנוביל זי"ע
יומא דהילולא
י"א חשוון תקנ"ח

הדוד את אחיינו הקט פותח את ארון הקודש ואומר: "ריבונו של עולם, אבא שבשמים, אבא שלי נפטר, אין מי שדואג לי, אתה אבא שלי, וכל אבא אוהב את הילדים שלו. אנא אבא שבשמים, לא אוהבים אותי, אחי החורגים מקבלים שפע של פינוקים ומיני מתיקה, רק אני אינני מקבל מאומה! אתה אבא שלי תן לי גם, תן לי גם מיני מתיקה".

לפתע נשמעה קול נקישה, מטבע נפלה על הארץ. הילד ננער ממקומו ובטבעיות מרובה התכופק ונטל את המטבע, וכבקי ורגיל יצא אל השוק לקנות לעצמו פירות ומיני מתיקה!

כה גדולה הייתה אמונתו של הרבי הקדוש מטשרנוביל, הוא הרגיש וחווה את הקשר עם בורא העולם, היה ברור לו שהקב"ה אוהב אותו וידאג לו ויתן לו כל שיבקש!

לא צריך להיות יתומים!

יש לנו אבא אוהב! זהו המסר שאנו צריכים ללמוד ממעשה נשגב זה, לא צריך להיות יתומים! אבא שבשמים אוהב אותנו, מחכה לשמוע אותנו. לא נחכה לזמנים קשים, תמיד נבקש, נבקש בפשטות, אבא תן לי. לא צריך לפתוח את ארון הקודש, אדם יכול לדבר עם הקב"ה בכל מקום שהוא נמצא, בכל זמן שהוא נמצא. תמיד ובכל מקום הוא יכול לומר: "אבא אתה אוהב אותי, תדאג לי לכל מה שחסר, תמלא משאלות ליבי לטובה".

כאשר מבקשים כך בפשטות ומכל הלב, הקב"ה שומע ומקשיב לתפילת בניו האוהבים, ודואג להם לכל מחסורם.

קדושתו הנוראה של הספר 'מאור עינים'

ספרו הקדוש של הרבי המאור עינים מהווה אבן יסוד בתורת החסידות כולה. כדי ללמוד מעט על קדושתו הנוראה של הספר, נצעד מעט אחורנית בזמן, לירושלים של מעלה לפני כמה שנה. ירושלים של אז - מלאה הייתה ביהודים יראי שמים, יהודים של פת במלח, חיו בצניעות ובדוחק, ועבדו את הקב"ה במסירות נפש.

יהודי ירא שמים היה רבי דניאל, מדמויות ההוד של עיר הקודש. היה הוא נחבא אל הכלים, עסק בתורה ובמצוות. לא הרבה ידעו על גדולתו, אולם היו שידעו לספר על הערכתם של גדולי ירושלים למידועינו רבי דניאל, ובראשם המהר"ל דיסקין - השרף מבריסק. חדי עין הבחינו בכך שבקידוש הלבנה, היה המהר"ל דיסקין מחפש בעיניו את רבי דניאל כדי לומר לו שלום עליכם!

שמועה מסעירה

ורבי דניאל דגן לא הכיר את תורת החסידות,

הרה"ק רבי מנחם נחום טברסקי מטשרנוביל זי"ע נולד בשנת ה'ת"צ בעיר נורינסק אשר באוקראינה לרבי צבי טברסקי. בעודו ילד התייחס הרבי מאביו וגדל בבית דודו רבי נחום אחי אביו.

הרבי הקדוש מטשרנוביל הינו מגדולי תלמידי הבעש"ט ובספרו מאור עינים מובאים כמה יסודות חשובים בתורת החסידות מרבו הגדול אור שבעת הימים הבעש"ט. לאחר פטירת הבעש"ט, דבק הרבי הקדוש מטשרנוביל ברבי דב בער - המגיד ממזריטש. לאחר פטירת המגיד ממזריטש, קבל הרבי את עול ההנהגה והחל לנהוג באדמו"רות בנורינסק, בפראהביטש ולאחר מכן בטשרנוביל, ובצילו הסתופפו גדולי צדיקי זמנו.

בשנת תקנ"ח ב"א חשוון נסתלק הרבי הקדוש מטשרנוביל ונטמן בעירו טשרנוביל. דברי תורתו נדפסו בספר 'מאור עינים' הנחשב לאבן יסוד בספרי החסידות. בסופו של הספר הובאו חידושיו על הש"ס אשר נקראו 'ישמח לב'.

בילדותו התנכר הנער

כבר בילדותו ניכרו בו אותות גדלות. בילדותו התייחס הרבי הקדוש מטשרנוביל מאביו רבי צבי טברסקי וגדל בבית דודו רבי נחום שלקח על עצמו לדאוג לצרכיו ולחינוכו. קושי רב היה לו בבית דודו, במיוחד הקשה עליו ההבדל בינו לבין בני דודיו. אביו החורג - דודו נהג לפנק את בניו בפירות ומיני מתיקה, אולם הוא קיבל את המינימום הנדרש לו לקיומו.

באחד הימים הגיע הילד מנחם נחום טברסקי לבית המלמד ובידו פירות ומיני מתיקה, המלמד התפלא לראות את השפע והפינוקים שבידי הילד, "שמא חגג יום הולדת או אירוע אחר, ולכן החליט דודו לפנק אותו", חשב המלמד.

למחרת שוב הגיע הילד מנחם נחום טברסקי לבית המלמד שבידו מיני מתיקה, "מעניין" חשב המלמד, "מדוע החליט דודו - אביו החורג לפנקו כך".

"שלום רבי נחום! מה שלומכם?" קרא המלמד לעברו של דודו של מנחם נחום טברסקי, "ראיתי שהחלטתם לפנק את האחייך שלכם, מה יום יומיים?"

"לפנק?" שאל הדוד.

"אכן!" ענה המלמד, "בימים האחרונים מגיע הילד מנחם נחום טברסקי לביתי כאשר מיני מתיקה ופירות בידו".

"מוזר", אומר הדוד, "לא אני נותן לו זאת, אולי הוא משיג זאת בדרכים לא כשרות, עלינו לבדוק כיצד משיג היתום מיני מתיקה כה רבים".

"אבא נותן לי!"

לעת ערב כאשר חזר הדוד לביתו ראה את אחיינו אוכל פרי סמוק וטעים, "זו הזדמנות לברר את העניין". חשב לעצמו. בטון אגבי שאל את הילד מנחם נחום טברסקי: "מהיכן יש לך את הפרי הזה?" "מאבא", ענה הילד. "אבא?" שאל הדוד, "אביך נפטר לפני שנים רבות, כיצד יתכן שאביך נתן לך פרי כה טעים?"

אולם הילד נשאר בשלו "אבא שלי נתן לי!" הדוד לא ידע כיצד להתמודד עם תשובה מוזרה זו, הוא לא האמין לדבריו, אולם התקשה לנפץ תקווה ותחושה של ילד יתום.

למחרת בצהריים החליט הדוד לעשות ניסוי, "ילדי!", קרא הדוד, "התאספו נא למרכז הבית". הדוד הוציא את ארנקו וחילק לכל אחד מילדיו מטבע זהב. עיניהם של הילדים נצצו, מעולם לא קבלו סכום כסף שכזה. וכרגיל עמד הילד מנחם נחום בצד מבוש, לא שותף לחגיגת בני דודיו.

"אמרת שאבא שלך נותן לך מה שאתה רוצה", אמר הדוד למנחם נחום, "תבקש ממנו שיתן לך מטבע זהב. נראה אם הוא יתן לך", סיים הדוד בטון מזלזל.

מנחם נחום התעלם מהזלזול ואמר לדודו: "אתה תראה שאבא שלי יתן לי מטבע זהב, הוא נותן לי כל מה שאני מבקש!"

"הילד הזה", חשב הדוד לעצמו, אלא שלתדהמתו הרבה לאחר כמה דקות חזר הילד לחדר ובידו מטבע זהב! "מהיכן יש לך את המטבע?" שאל הדוד בתימהון גובר, "אבא שלי נתן לי", ענה הילד.

אבא אכן נתן!

משהו לא הגיוני, אולי לא כשר. הדוד החליט לעקוב אחרי אחיינו ולנסות להתחקות אחרי מקור הכסף והממתקים. למחרת בבוקר, רגעים ספורים לאחר שיצא מנחם נחום מהבית לעבר בית המלמד, יצא אחריו דודו. בצעדים חרישיים הלך אחריו בסמטאות העיירה. פתאום סטה הילד מדרכו, ובמקום ללכת אל בית המלמד הוא צעד למקום אחר.

"הנה!", אמר הדוד לעצמו, "כעת אוכל לתפוס אותו על חם, להבין מאיפה הוא לוקח את כל הדברים הללו".

בעוברו ליד בית הכנסת, נעצר הילד מנחם נחום על המפתן, השתהה לרגע ונכנס להיכל בית הכנסת. הדוד התבלבל לרגע, מה עושה אחייני בבית הכנסת בשעה זו? לתדהמתו הרבה, רואה

עבד את השם כפי שלמדוהו אבותיו. אולם יום אחד פשטה בירושלים השמועה שרבי דניאל החל להסתופף בצילו של הרבי הקדוש מלעלוב - רבי אלעזר מנדל מלעלוב, נכדו של רבי דוד מלעלוב ושל היהודי הקדוש מפשיסחא.

הייתה זו חדשה מסעירה ביותר, מה ל'מתנגד' שורשי בבית מדרשו של רבי חסיד? היו שלחשו שרבי דניאל ממש הפך לחסיד, והחל ללמוד ולהגות בספרי חסידות רבים, ספרים שאבותיו לא שמעו ולא קראו מעולם.

מה היה לו לרבי דניאל?

הניסיונות לדובב את רבי דניאל כדי לנסות ולברר האם נכונה השמועה נענו במשיכת כתפיים ובהמהום לא ברור. תמיד היה שקוע בלימוד, כך שכל דיבור ושיחה היוו הפרעה ללימודו. כך הסתובבה לה ימים רבים שמועה מסתורית על דמותו של רבי דניאל.

סודו של רבי דניאל

נשות ירושלים היו אלו שפיצחו את החידה. כדרך של נשים, שוחחו עם רעייתו המסורה של רבי דניאל והיא סיפרה להם דברים כהווייתם.

באותה תקופה פרצה בירושלים מחלת עיניים קשה, מחלה מכאיבה ומיידית. אולם הפחד הגדול היה מכך שרבים רבים שלקו במחלה, איבדו את מאור עיניהם רח"ל! מחלה זו הייתה מדבקת ביותר ורבים רבים נדבקו בה.

באחד הימים התעורר רבי דניאל עם כאב חד בעינו. ליבו ניבא לו רעות, בתקופה שכזו לא צריך הרבה ידע רפואי כדי להבין מהי אותה מחלה. רבי דניאל, שהיה איש צנוע וחלש, נדבק במגפה הנוראה, אולם רבי דניאל לא התרגש: "לא צריך לעשות מאומה, ההשתדלות הטובה ביותר היא כמה קפיטלאך תהילים".

עברו יום יומיים ומחלתו החמירה. בלית ברירה הזעיקה אשתו את הרופא של ירושלים כדי לראות מה ניתן לעשות, כיצד ניתן להביא מזור לבעלה הצדיק.

הרופא לא היה חכם גדול או ידען גדול, הוא היה הרופא הכי טוב של ירושלים, אולם מי היה אז בירושלים...

"העיניים צריכות מנוחה", קבע הרופא לאחר בדיקה ממושכת, "מנוחה מוחלטת של חודש שלם".

"מנוחה לעיניים!?"

"כיצד נותנים מנוחה לעיניים?"

"יש לקחת מטפחת עבה", אמר הרופא, "ולקשור אותה על העיניים על החולה, כך שבמשך חודש ימים יעשו העיניים דבר. שלא יראה טיפת אור!" הזהיר הרופא, "רק כך ינוחו העיניים, ואולי כך יוכלו להחלים מהמחלה הקשה".

רבי דניאל המסכן קשר על עינו מטפחת בד עבה, אטמו את כל החלונות בבית, חושך מוחלט שרר בבית במשך חודש שלם. רבי דניאל גישש דרכו באפלה, למד בעל פה. בני הבית עודדו את עצמם, זוהי תקופה זמנית, עוד מעט זה יעבור והחיים יחזרו לשגרה.

אולם למרבה הצער לא כך היה, חודש עבר, חלונות ביתו של רבי דניאל נפתחו, השמש שוב שלחה את קרניה לתוך הבית, אולם את עינו של רבי דניאל הן לא האירו. יום רודף יום ומצבו מחמיר, ראייתו של רבי דניאל נחלשת יותר ויותר.

"כיצד אוכל להיפד מהגמרא!?"

בלבו של רבי דניאל התחזקה ההכרה שזהו!

הוא הולך ומתעורר! בעוד זמן מה ירד שוב החושך הנורא על עינו, אולם הפעם לתמיד. עצב רב מילא את ליבו, כיצד יוכל להגות בספריו האהובים? כיצד יוכל לשאת את הפרדה, את הגעגוע לספרים הקדושים?

תפילות ודמעות רבות שפכו בני הבית על רפואת אביהם, אשתו הצדקנית הרבתה להתפלל ולהזיל דמעה לפני רופא כל בשר על רפואת בעלה, "אנא אבא שבשמים" ביקשה בהתרגשות "רחם נא על עיניים שעמלו בתורה כל כך הרבה, חוס נא על עיניים שמורות וקדושות שלא הסתכלו בדברים אסורים, אנא קלי האר את עיני בעלי שיוכל להמשיך לשקוד על התורה כרצונו וכשאיפתו".

למרות שהרופאים הזהירו את רבי דניאל לא לאמץ את עינו, ובוודאי ובוודאי שלא לקרוא בספרים, רבי דניאל לא היה מסוגל לכך. לעיתים לא היה מסוגל יותר להתאפק, היה פותח את הגמרא האהובה ובוולע בשקיקה את מילותיה הקדושות. אלא שעינו החלשות לא יכולות היו לעמוד במעמסה. לאחר דקות ספורות החל הכתב להיטשטש, והוא אינו יכול לראות מאומה!

בכי מר פרץ מגרונו, "אנא אלוקי", קרא רבי דניאל מנהמת לבו, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, גל עיני! אנא אבא שבשמים תאיר את עיני שאוכל להביט נפלאות מתורתך!"

באחד הימים יצאה אשתו של רבי דניאל לשאוב ממי הבאר. על יד הבאר פגשה את הרבנית מלעלוב, אשתו הצדקנית של רבי אלעזר מנדל מלעלוב. הרבנית מלעלוב הכירה את אשתו של רבי דניאל, ידעה כמה היא מסורה לתורתו של בעלה, וידעה עד כמה היא מאושרת על אף הדוחק הרב ששרר בביתה. לכן כה הופתעה לראות את פניה הנפולות של חברתה, ניכר היה שצרה גדולה נפלה עליה.

הסגולה המפתיעה

שלוש לך ידידתי, מה שלומך? מה שלום המשפחה? כעת כבר לא יכולה היתה אשתו של רבי דניאל להתאפק. הכל פרץ ממנה בבכי גדול, בעיניים דומעות סיפרה לרבנית מלעלוב על מחלתו של בעלה, על ייסוריו הגדולים, על געגועיו לגמרא הקדושה. הרבנית הצדקנית מלעלוב הקשיבה בצער רב לבכייה של חברתה, וחזקה אותה בדברי אמונה רכים. "כה צדיק הוא בעלך", אמרה, "וודאי שיחלים במהרה ממחלתו. בנוסף" - אמרה הרבנית, "אבקש מבעלי הרבי הקדוש מלעלוב שהתפלל ויעתיר על רפואתו השלמה של בעלך".

הרבנית עמדה בדיבורה, מיד כאשר הגיעה לביתה, נכנסה אל בעלה הצדיק וספרה לו על מחלתו של היהודי הצדיק רבי דניאל. מיד קרא הרבי לבנו ר' דוד, נתן בידו את הספר הקדוש 'מאור עינים' וציווה עליו: "לך לביתו של רבי דניאל ואמור לו: 'מהיום והלאה, לא יעבור עליך יום בלא שתעסוק בספר הקדוש של רבי מנחם נחום מטשרנוביל. ובעזרת השם, בזכות הספר הקדוש, יחלימו עיניך ותוכל לראות כבראשונה'".

רבי דניאל קיבל את פניו של רבי דוד בשמחה רבה, אולם כה הופתע לשמוע את מטרות שליחותו. הוא רבי דניאל, בן למשפחה שורשית של 'מתנגדים', הוא ילמד מדי יום בספר של תלמיד הבעש"ט! "אולי זה בכלל ביטול תורה" חשב לעצמו.

אולם אשתו הצדקנית לא נתנה לו לסרב. "אנא בעלי היקר נסה נא, הרופאים אמרו נואש, בביקורו האחרון בביתנו, אמר הרופא שאין סיכוי

שמאור עיניך יחזור! מה תפסיד, אנא תנסה!" התחננה הרבנית.

בקושי רב התיישב רבי דניאל מול הספר, והחל לקרוא באותיות השבורות, האותיות היטשטשו מול עינו, בקושי רב הוא הצליח לקרוא את המילים הקדושות. ופתאום שם לב רבי דניאל שדקות רבות עברו, ועינו הצליחו לקרוא את האותיות הקטנות והשבורות דקות ארוכות!

נס! נס התרחש אל מול עינו!

ככל שעברו הימים, התחזקו עינו. שוב יכול היה להגות באותיות הגמרא הקדושות, ככל שהרבה ללמוד בספר הקדוש 'מאור עינים', הלכו עינו והתרפאו.

רבי דניאל שחזה מהו כוחו של צדיק, הלך והתקרב לרבי הקדוש רבי אלעזר מנדל מלעלוב, ובא להסתופף בצילו.

"וכמובן שהספר מאור עינים לא ירד משולחנו של בעלי רבי דניאל לעולם!" סייעה אשתו של רבי דניאל את סיפורה.

כמנהג ירושלים, תוך שעות ספורות הפך הסיפור להיות נחלת הכלל. כל בני ירושלים ידעו לספר על המתנגד שהפך לחסיד של רבי אלעזר מנדל מלעלוב, ואף הוגה בקביעות מדי יום ביומו בספר הקדוש 'מאור עינים'.

רפואת הנפש הינה רפואת הגוף!

ספרו הקדוש של הרבי מנחם נחום 'מאור עינים', כשמו כן הוא, מאיר את עיניהם של ישראל. בכוחו להאיר עיני חולים ועיוורים. אולם לא רק עיניים גשמיות מסוגל הספר לרפא. עיקר סגולתו של הספר הינו לרפא את עינו הרוחנית של האדם, לתקן את הלב ואת המוח.

בספרים הקדושים מבואר שכאשר אדם מתקן את נשמתו, גם גופו הופך לבריא יותר. רפואת הנפש היא גם רפואת הגוף! ולא עוד, הרבי הקדוש מטשרנוביל כותב שבמיוחד העיניים - עיני השכל קשורות בקשר אמיץ לעיניים הגשמיות. מאחר שהעין מסמלת את המחשבה, ולכן כאשר מזככים את המחשבה, את עיני השכל, זוכים לרפא את העיניים הגשמיות.

אם כן לא פלא כיצד התרפאו עינו של רבי דניאל. מאחר שזכה לזקן את עיני השכל, התרפאו גם עינו הגשמיות.

עיקר עבודת האדם הוא תיקון עינו!

נסיים פרק זה בנקודה חשובה אותה מלמד אותנו הרבי הקדוש מטשרנוביל (מאור עינים השמטות) שעיקר עבודת האדם בעולמו הוא בתיקון העיניים! מובא בזהר ששבעה נקבים ישנם בראשו של האדם, שתי עיניים, שתי אוזניים, שני נקבי החוטם, והפה.

אולם העיניים הינן גבוהות מהכל, כי הראייה מהותה ממקום גבוה וקדוש. וצריך האדם לקדש את הנקבים הללו לשם השם. שלא יסתכל בדברים אסורים, רק יראה ויסתכל בדברים קדושים וטהורים ויקדש ראייתו ויטהר אותה.

וכיצד זוכים לכך?

כיצד ניתן לטהר את הראייה?

עלינו לטהר את הראייה באופן גשמי ורוחני כאחד, עלינו להתבונן עם העיניים בדברים קדושים. בספר תורה, בתשמישי קדושה, ואף לזכות להתבונן בפניהם הקדושות של הצדיקים. אולם אין זה מספיק, כדי לקדש את הראייה עלינו להתבונן בדעתנו ולקדש את עיני השכל לעסוק בתורה ובחסידות ובמיוחד בספרו הקדוש של הרבי מטשרנוביל, וכך נזכה לטהר את עינו ולקדשן.